

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3182/2018. (VI. 8.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.21.557/2016/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük útján (dr. Bognár Tibor Balázs ügyvéd, 1052 Budapest, Bécsi út 1., I/1/A.) alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozók az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria Pfv.VI.21.557/2016/7. számú ítélete, valamint az ennek alapjául szolgáló Fővárosi Ítéltábla 14. Gf.40.265/2015/5/III. számú ítélete és a Budapest Környéki Törvényszék 7.G.40.705/2014/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint a Fővárosi Ítéltábla és a Kúria ítélete végrehajtásának felfüggesztését kérték. Az indítványozók szerint a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye az alábbiakban foglalható össze.
- [4] Az indítványozók (alapügy felperesei) lakóházépítés céljából kiegészítő kamattámogatású kölcsönszerződést kötöttek az alperes jogelődjével. Az indítványozók pert indítottak az alperes bank ellen a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt. Álláspontjuk szerint az ügyleti kamat, a kezelési költség, az állami kamattámogatás és a törlesztőrészlet mértéke a lakáscélú állami támogatásokról szóló 12/2001. (I. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 13. § (2)–(3) bekezdéseibe, valamint a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 209. §-ába és 210. § (2) bekezdésébe ütközik, így a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 200. § (2) bekezdése alapján semmis.
- [5] Az első fokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék 7.G.40.705/2014/7. számú ítéletében megállapította, hogy a kölcsönszerződésben meghatározott ügyleti kamat a 13,68 % feletti, az állami kamattámogatás a 7,68 % feletti mértékben érvénytelen, mivel azok jogszabályba ütköző módon kerültek meghatározásra. A bíróság ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A bíróság kifejtette, hogy a szerződéskötéskor hatályos régi Ptk. 239. §-a szerint a szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. A bíróság a szerződés részbeni érvénytelenségét az ügyleti kamat, valamint az állami kamattámogatás mértékének meghatározása körében állapította meg. Mivel a részbeni érvénytelenség megállapítása az indítványozók fizetési kötelezettségét nem befolyásolja, a szerződéses kötelezettségének teljesítését nem nehezíti el, ezért a bíróság nem látott rá okot, hogy az egész szerződés érvénytelenségét megállapítsa.
- [6] Az elsőfokú ítélettel szemben az indítványozók fellebbezést nyújtottak be. Az indítványozók a keresetet részben elutasító döntést, valamint azt támadták, hogy az elsőfokú bíróság az ügyleti kamat és az állami kamattámogatás jogszabályba ütközően meghatározott mértékére tekintettel csak a szerződés részbeni érvénytelenségét állapította meg a szerződés teljes semmiségére vonatkozó indítványozói kereset ellenére.
- [7] A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla 14.Gf.40.265/2015/5/III. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [8] A jogerős ítélet ellen az indítványozók felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be. Az indítványozók változatlanul kérték a szerződésben előírt ügyleti kamat és állami kamattámogatás mértékének érvénytelensége következményeként a szerződés teljes érvénytelenségének a megállapítását.
- [9] A Kúria Pfv.VI.21.557/2016/7. számú ítéletében a jogerős másodfokú ítéletet hatályában fenntartotta. Megállapította, hogy a bíróság az ügyleti kamat mértékét illetően az R. 13. § (2) bekezdésében foglaltak alapján a jogszabálysértő mértékű kamatkikötés érvénytelenségét állapította meg. Az indítványozók ebben a körben alap-

talanul hivatkoztak arra, hogy ez a megállapítás a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítását vonná maga után. A régi Ptk. 200. § (2) bekezdéséből nem következik, hogy valamely szerződési kikötés semmissége a teljes szerződés semmiségét jelenti. Az indítványozók ebben a körben alaptalanul hivatkoztak arra, hogy a részbeni érvénytelenség esetén is megdől az egész szerződés, mivel a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg (rég Ptk. 239. §). Az ügyleti kamat kikötése a szerződésben évi 14,16 % volt, ehhez képest a jogerős ítélet azt állapította meg, hogy a maximálisan kiköthető kamatmérték 13,68 % lett volna. A peradatok nem támasztják alá az indítványozók azon állítását, hogy amennyiben ismerték volna azt, hogy a kamatmérték helytelen, úgy az alperessel a szerződést nem kötötték volna meg. Helytállóan utalt arra az alperes, hogy a szolgáltatás osztható jellegére tekintettel a részleges érvénytelenség megállapításának van helye. A szerződés teljes érvénytelenségével kapcsolatban a másodfokú bíróság helyesen utalt arra, hogy a Hpt. 210. § (2) bekezdésének sérelme miatt a szerződés csak akkor tekinthető teljes egészében érvénytelennek, ha a normasértéshez a törvény az érvénytelenség jogkövetkezményét fűzi. Az érvénytelen kikötés mellőzésével a jogszabályban foglaltak alapján a szerződés teljesíthető, az érvényesen tartalmazza a felek megállapodását.

- [10] Az indítványozók ugyanígy alaptalanul állítják, hogy az állami kamattámogatás mértékére vonatkozó, a szerződésben foglalt téves adatra tekintettel az egész szerződés érvénytelensége állapítható meg. A Kúria egyetértett az eljárt bíróságok azon álláspontjával, hogy az indítványozók érdeksérelmét megfelelően orvosolja, ha a jogszabály által megengedett mértéket meghaladó körben állapítja meg a bíróság a kikötés érvénytelenségét.
- [11] Az indítványozók továbbá azt állították, hogy a nettó kamat és a kezelési költség mértéke jogszabálysértő. Arra hivatkoztak, hogy az ügyleti kamat és a kezelési költség együttes mértéke nem haladhatja meg az R. 13. § (2) bekezdése alapján a 13,68 %-ot. A Kúria megállapította, hogy az indítványozók nem a ténylegesen felszámított kamatmértékkel, hanem a maximális bruttó ügyleti kamatmértékkel számoltak és ahhoz adták hozzá a kezelési költség évi mértékét. Az indítványozók valójában nettó ügyleti kamatként 2,9 % kamatot fizettek, ehhez kell hozzászámítani az évi 1,75 % kezelési költséget. A két összeg együttese az R. 13. § (2) bekezdés b) pontja alapján nem haladhatja meg az öt éves futamidejű állampapír referencia hozamai előző féléves átlagának 4 % ponttal növelt mértékét. 2002 márciusától a hatályos referenciahozam 9,68 % volt, az adós által fizetendő nettó kamat és kezelési költség mértéke pedig 4,65 % volt, ami nem haladta meg azt a mértéket, amelyet a jogszabály előírt. Az ügyleti vagy a bruttó kamat kiszámítása során a szerződéskötéskor hatályos R. 13. § (2) bekezdés a) pontja határozta meg a felek szerződésének tartalmát. A szerződéskötés időpontjában a referenciahozam 9,68 % volt, ehhez kellett 4 %-ot hozzászámítani, így az ügyleti bruttó kamat mértéke a jogszabály szerint 13,68 % volt. A Kúria megállapította továbbá, hogy a nettó kamat és az egyéb költségek mértéke, az ügyleti kamat, illetve a kiegészítő támogatás 2 % ponttal csökkentett mértéke, azaz 7,68 % különbözetenél nem lehetett nagyobb, a különbözet tehát 6 % lehetett, az indítványozók pedig a nettó ügyleti kamat és a kezelési költség címén együttesen 4,65 %-ot voltak kötelesek megfizetni. A Kúria tehát egyetértett az eljárt bíróságok számításával, amely alapján a nettó kamat és a kezelési költség meghatározása nem ütközött a jogszabály rendelkezésébe. A jogszabályi rendelkezés a kamat maximumát határozta meg, a felek annál alacsonyabb mértékben is megállapíthatták a szerződésükben a nettó kamat mértékét. Figyelemmel arra, hogy az ügyleti kamat és a kamattámogatás mértéke a bíróság döntése alapján az érvénytelenséggel nem érintett részben vált a szerződés részévé, a nettó kamat és kezelési költség mértékének meghatározása pedig nem volt érvénytelen, a kiszámított törlesztőrészletekre vonatkozó kikötés is érvényes, miután a törlesztőrészletek kiszámítása ezeken alapult.
- [12] 1.2. Az indítványozók ezt követően alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Pfv.VI.21.557/2016/7. számú ítélete, valamint az ennek alapjául szolgáló Fővárosi Ítéltábla 14 Gf.40.265/2015/5/III. számú ítélete és a Budapest Környéki Törvényszék 7.G.40.705/2014/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték, mert azok sértik az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését.
- [13] Az indítványozók szerint a bíróságok nem vizsgálták és nem bírálták el kereseti kérelmük, fellebbezésük és felülvizsgálati kérelmük azon részét, melyben annak megállapítását kérték, hogy az ügyleti kamat jogszabályba ütközése és ebből eredő érvénytelensége következtében a kölcsönszerződés az R. 13. § (2) bekezdésébe és a Hpt. 210. § (2) bekezdésébe ütközik, így a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése alapján semmis. A szerződés teljes semmiségére vonatkozó indítványozói kérelmük ellenére a bíróságok az ügyleti kamat és az állami kamattámogatás jogszabályba ütközően meghatározott mértékére tekintettel csak a szerződés részbeni érvénytelenségét állapították meg, ezt meghaladóan kérelmüket elutasították, melyet nem indokoltak meg, ami sérti a tisztesség-

ges bírósági eljáráshoz való jogukat. Az indítványozók szerint a Kúriának az ügyleti kamat mértéke érvénytelensége körében tett tényállításai iratellenesek és jogszabályba ütközőek. A Kúria a másodfokú bíróság téves jogértelmezését vette figyelembe. Ha az eljárt bíróságok elbírálták volna a kérelmüket, akkor annak elutasítására nem kerülhetett volna sor. Sem a kölcsönszerződés bíróság által felhívott rendelkezéseiből, sem a bíróság által idézett jogszabályokból, sem pedig a bírói ítélezési gyakorlatból nem következik a szerződés jogszabályba ütközését és érvénytelenségét elutasító döntés.

- [14] Az indítványozók szerint az alperes indokolatlanul hivatkozott felülvizsgálati kérelmében az ügyleti kamat mértéke tekintetében osztható szolgáltatásra és részleges érvénytelenség megállapítására. Sérelmezik, hogy a Kúria az alperes álláspontját vette figyelembe. Az indítványozók szerint a Kúria iratellenesen állapította meg, hogy az ügyleti kamat mértékének csak a jogszabályt meghaladó része vált érvénytelenné. Az ügyleti kamat érvényes mértékének hiányában sem az ellenszolgáltatás mértéke, sem a kamattámogatás jogosultsága, sem a havi díjfizetés mértéke nem állapítható meg, ezért a szerződés nem értelmezhető és nem teljesíthető. A bíróságok álláspontjától eltérően a szerződés megdőlésének a régi Ptk. 239. § alapján történő mérlegelése során nem vizsgálendő szempont, hogy a szerződés részbeni érvénytelenségének megállapítása befolyásolja-e a díjfizetést. A szerződésre a régi Ptk. 239. §-a alapján a felek szerződéskori akarata az irányadó. Sem a kölcsönszerződés, sem az R. alapján nem lehet azt állítani, hogy az ügyleti kamat mértékének érvénytelensége nem befolyásolja az indítványozók fizetési kötelezettségét, és a szerződéses kötelezettségek teljesítését nem nehezíti el. Az indítványozók szerint az ítéletekben felhívott R. 13. § (2) bekezdéséből továbbá nem következik a kezelési költség mértékének érvénytelenségét elutasító döntés. A bíróságok nem vették figyelembe, hogy az R. 13. § (2) bekezdése alapján kellett volna vizsgálni az ügyleti kamat és a kamattámogatás együttes mértékének megfelelőségét, továbbá, hogy az ügyleti kamat nem önmagában, hanem a felszámított kezelési költséggel együtt ütközik a jogszabályba, így a kezelési költség felszámítására nem volt lehetősége az alperesnek. Az indítványozók szerint, mivel a kezelési költség mértéke jogszabályba ütközik, ezért a Kúriának az egész szerződés érvénytelenségét meg kellett volna állapítania. Az indítványozók továbbá hivatkoztak arra, hogy mivel a bíróságok a kereseti kérelmüket, fellebbezési kérelmüket nem bírálták el és indokolás nélkül elutasították megakadályozták jogérvényesítésüket, elvették tőlük azt a lehetőséget, hogy az elbírált és megindokolt ítéletek alapján döntsék el, kívánnak-e fellebbezni és felülvizsgálati eljárást kezdeményezni, így sérült a jogorvoslathoz való joguk is.
- [15] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben foglalt befogadhatósági feltételeknek.
- [16] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panasz határidőben érkezett és azt az Abtv. 27. §-a szerint benyújtásra jogosultak és érintettek nyújtották be jogorvoslati jogaik ki-merítését követően.
- [17] A befogadhatóság további feltételeit vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.
- [18] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének *b)* pontja alapján az indítványnak az alkotmányjogi panasz esetén meg kell határoznia az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényegét, az *e)* pontja értelmében pedig nem elegendő az Alaptörvény egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alaptörvény egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért döntés miért és mennyiben sérti. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében meghatározott feltételeknek, mert nem tartalmaz az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített, az ügyek észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való joggal összefüggésben alkotmányjogilag értékelhető indokolást, érdemben elbírálható érvelést arra vonatkozóan, hogy a támadott kúriai ítélet miként sérti ezt az Alaptörvényben biztosított jogot. Az Alkotmánybíróság ezért ezen állított jogsérelem vonatkozásában nem folytatott le érdemi vizsgálatot.
- [19] Az indítványozók továbbá arra hivatkoztak, hogy mivel a bíróságok a kereseti kérelmüket, fellebbezési kérelmüket nem bírálták el és indokolás nélkül elutasították, megakadályozták jogérvényesítésüket, elvették tőlük azt a lehetőséget, hogy az elbírált és megindokolt ítéletek alapján döntsék el, kívánnak-e fellebbezni és felülvizsgálati eljárást kezdeményezni, így sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való joguk is.
- [20] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozóknak a jogorvoslathoz való joggal kapcsolatban előadott indokai nem állnak alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben az állított jogsérelemmel. Az indítvány így az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére figyelemmel kifejtettek tekintetében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének *e)* pontjában foglaltaknak.

- [21] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [22] Az indítványozók szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jogukat, hogy a Kúria a szerződés teljes semmisségére vonatkozó indítványozói kérelmük ellenére az ügyleti kamat jogszabályba ütközően meghatározott mértékére tekintettel csak a szerződés részbeni érvénytelenségét állapította meg, ezt meghaladóan, beleértve a kezelési költségre vonatkozó kérelmüket is elutasította, melyet nem indokolt meg.
- [23] Az Alkotmánybíróság – a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggésben is – hangsúlyozza azt a következetes gyakorlatát, amely szerint a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy a bíróság döntési jogkörébe tartozó szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]}.
- [24] A bírói ítélet indokolásának alkotmányossági szempontjait az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában már alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésként értékelte (Indokolás [21]), amiből az következik, hogy a jelen alkotmányjogi panaszban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdést az Alkotmánybíróság korábban már vizsgálta {3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [7]; 3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az indítványozók által előadott érvek alapján azonban az indokolási kötelezettség megsértése nem merül fel, mivel a bíróság az indítványozóknak az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit megvizsgálta és a döntését alátámasztó érveiről, a jogszabályi rendelkezések értelmezéséről számot adott. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók alkotmányjogi panasza összességében a bírósági eljárás felülbírálatára irányul. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozók panasza nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésekre vonatkozik, a Kúria és az eljárt bíróságok döntésével szembeni kifogásait fogalmazza meg, illetve tényállás-megállapítását, jogértelmezését, jogalkalmazását vonja kritika alá, és a támadott ítéletben foglalt döntést magát, annak hátrányos voltát tekinti alapjogi sérelemnek a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében. Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozók nem értenek egyet a Kúria döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntés alaptörvény-ellenességének alátámasztására. Ezért az indítvány e vonatkozásban sem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét {3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]}. Tekintettel arra, hogy az indítványozók a Kúria ítéletének alaptörvény-ellenességét egyebekben nem indokolták, az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni.
- [25] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében és 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételeknek, így azt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontjai alapján visszautasította.
- [26] Mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította, így okafogyottá vált az indítványozók abbéli kezdeményezése, hogy az Alkotmánybíróság függessze fel a Fővárosi Ítéltábla és a Kúria ítéletének végrehajtását {3245/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [10]}.

Budapest, 2018. május 29.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2026/2017.

